

Коротких А. В.,
студентка 5 курсу,
6 групи, Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО ЕКСТРЕМІЗМУ НА ДОНБАСІ

Ключові слова: екстремізм, молодіжний екстремізм, екстреміст, ідеологія.

Keywords: extremism, youth extremism, extremist, ideology.

Анотація: Розглянуто природу молодіжного екстремізму на Донбасі. Розкрито психологічні й соціальні причини молодіжного екстремізму та умови, за яких вони відбулися.

Abstract: The nature of youth extremism on the Donbass is considered. Psychological and social causes and conditions of youth extremism are proposed.

Екстремізм — це реальність, а не міф. І якщо для США, країн Європи екстремістські явища не є новими, то для України проблема екстремізму загалом і молодіжного зокрема гостро постала лише в останні роки. Питання молодіжного екстремізму досліджували В. І. Чупров, Ю.

А. Зубок, А. О. Тодосієнко та інші. Вважаємо, що сучасні реалії потребують більшої конкретики в дослідженні даного явища.

Питання причин молодіжного екстремізму на Донбасі є актуальним, оскільки Україна сьогодні формується як суверенна держава, переосмислюючи своє минуле, усвідомлюючи особливості становлення нації, менталітету і саме молодь, на нашу думку, має стати основною рушійною силою в цих процесах. Однак велика частина молоді Донбасу, яка мала б стати біля витоків оновленої держави, обрала бік екстремістів, чому так вийшло — спробуємо розібратися.

Л. Й. Гуменюк зазначає, що екстремістський рух як тип девіації є складним соціально-психологічним феноменом, що має тенденцію до саморозвитку. Його поява обумовлена низкою соціально-економічних, соціально-політичних, соціокультурних і особистісно-психологічних чинників, що тісно взаємодіють [2, с. 131]. Таким чином, виділяємо дві групи причин молодіжного екстремізму на Донбасі: соціально-політичні та психологічні.

Вважаємо, що основними соціально-політичними причинами молодіжного екстремізму на Донбасі стали: низький рівень політичної та духовної культури громадян; застосування протягом тривалого часу маніпулятивних методів впливу на свідомість молоді, зокрема через ЗМІ, рекламу, Інтернет; недоліки шкільного та батьківського виховання. Вказані обставини мали місце за умов політичної кризи, що склалася у 2014 році; великої кількості відносин з Росією, обумовлених географічним положенням Донбасу та неоднозначною спільною історією цього регіону з північно-східним «сусідом» та корупції.

Як зазначалося раніше, причинами екстремізму є не лише соціальні явища, але й особистісно-психологічні характеристики особи. В науковій літературі, залежно від виконуваної ролі та місця в ієрархічній структурі, виділяють такі кримінологічно-психологічні типи екстремістів: рядовий екстреміст-виконавець, лідер екстремістської організації (співтовариства), найближчі соратники екстреміста-ідеолога та власне екстреміст-ідеолог.

Із певністю можемо стверджувати, що серед молодих екстремістів Донбасу більшість складають рядові екстремісти-виконавці. А. О. Тодосієнко зазначає, що екстремістом-виконавцем є молода особа, яка окрім відданості «високим» ідеям, бере безпосередню участь у проведенні екстремістських акцій. Слід зазначити, що в основному рядовими екстремістами стають особи чоловічої статі, хоча не винятком є й дівчата. Вік таких осіб коливається в межах від 14 до 30 років. Такі особистості стають агресивними в своїх діях, що становить загрозу сім'ї, рідні, оточуючим їх людям та соціуму у цілому [4, с. 98 – 99]. Е. Н. Юрасова виокремлює такі психологічні якості екстреміста:

1) затята відданість певній ідеології аж до фанатизму чи груповий нарцисизм, що припускає наявність нарцисичного радикала в структурі особистості. Для молоді Донбасу такою ідеологією є приєднання до Росії, з можливістю відновлення Радянського Союзу;

2) екстремальність діяльності та її групцентричний характер над самоідентичністю та слабке вираження останньої;

3) орієнтація на насильство і залякування, яке передбачає наявність чітко вираженого параноїчного радикала в структурі особистості. Яскравим прикладом залякування є розсилка повідомлень з погрозами громадянам, які не сповідують відповідну ідеологію [5, с. 28]. Для представників молодіжного екстремізму на Донбасі, окрім зазначеного, характерним є наявність такого психологічного бар'єру як «свій-чужий». Модель «нациста-ворога з Заходу» як ціннісна орієнтація вкоренилася в свідомості таких осіб.

Обрання молоддю екстремістської діяльності можна пояснити тим, що саме молодим індивідуумам притаманні радикалізм у поглядах і оцінках, а також максималізм у неприйнятті існуючих, на їх погляд, несправедливостей, що відбуваються в суспільстві. З іншого боку, молодь більш схильна до надмірного впливу з боку ідеологів різного змісту екстремістських навчань [1, с. 254]. Таким чином, молодь Донбасу у зв'язку з тією соціально-політичною ситуацією, що склалася, враховуючи сильний ідеологічний вплив з-за кордону та підживлюючись емоційно-психологічною нестійкістю, зумовленою віком, стала бранцем екстремізму.

Список використаних джерел:

1. Ахьядов Э. С. Криминологическая характеристика личности молодежного экстремиста // Молодой ученый. – 2013. – № 1. – С. 254 – 256.
2. Гуменюк Л. Й. Екстремістські настрої молоді, соціальні та психологічні особливості їх формування та прояву // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх

справ. – 2012. – № 2 (2). – С. 129 –138.

3. Екстремізм в Україні: Рік 2016 – Рік 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uire.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/Ekstremizm-2016-a5.pdf>

4. Тодосієнко А.О. Кримінологічна характеристика особистості, що стала на шлях екстремізму // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2014. – № 11. Том 2. – С. 97– 100.

5. Юрасова Е. Н. Психологические особенности лиц, склонных к экстремизму, терроризму и ксенофобии // Юридическая психология. – 2008. – № 4. – С. 28.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017